

PREMISELE SOCIAL-ECONOMICE, POLITICE ȘI CULTURALE DE DOBÂNDIRE A PLURALITĂȚII DE CETĂȚENII

Livia ZAPOROJAN

Pluralitatea de cetățenii, deși a apărut în timpuri mai vechi, a devenit o instituție de drept constituțional relativ recent. Numai în ultimele decenii pluralitatea de cetățenii a evoluat de la o instituție cu un statut indezirabil, referindu-se la persoanele care au devenit mai puțin loiale statului și, cu riscul de a fi sancționare, au dobândit cetățenia altor state, până la o instituție acceptată ca ceva firesc. În aceste circumstanțe, e necesar a studia cauzele sociale, politice, economice, culturale, ce favorizează dobândirea de către cetățenii unui stat a cetățeniei altui stat. O astfel de analiză este necesară în fiecare stat care a recunoscut pluralitatea de cetățenii. În situația când cetățeanul este satisfăcut de condițiile social-economice, politice și culturale din statul al cărui cetățean este, el nu va tinde să dobândească cetățenia altui stat, cu unele excepții, determinate de motive firești, precum nașterea, căsătoria ș.a. Necesitatea unei astfel de analize este dictată și de creșterea semnificativă în ultimele decenii a numărului de persoane ce dețin pluralitate de cetățenii.

Ca urmare a migrațiilor masive în ultimele trei decenii, în Europa de Vest și în America de Nord au apărut colectivități întregi de cetățeni străini ce locuiesc permanent în statele din aceste zone.

O mare parte dintre aceste persoane locuiesc mai mult de zece ani, iar unii sunt cetățeni străini în a doua sau a treia generație, fapt ce le permite în unele state să dobândească automat cetățenia statului în care s-au născut.

Problema pluralității de cetățenii, ca și a imigrării, este tratată diferit de la un stat la altul. Astfel, dacă unele state, precum Marea Britanie sau Olanda, văd în imigrare și în pluralitatea de cetățenii un flagel, ce înrăutățește situația social-economică și politică a statului, atunci așa state, precum Canada sau Italia, cu ajutorul imigranților și al posibilității de acordare a cetățeniei, își soluționează problemele social-economice, cauzate de lipsa forței de muncă.

Una din cele mai răspândite cauze ale fenomenului pluralității de cetățenii este migrația persoanelor din statele mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic către cele dezvoltate și puternic industrializate. Această cauză provoacă cel mai mare număr de emigranți.

O altă cauză o constituie căsătoriile dintre cetățenii diferitelor state. După căsătorie, de obicei, soții aleg să locuiască împreună și în acest scop solicită cetățenia statului unde se stabilesc cu traiul. În majoritatea cazurilor, aceste persoane, oficial sau ilicit, își păstrează cetățenia inițială.

Divergențele dintre modul de aplicare în diferite state a principiilor „*jus sanguinis*” (dreptul sângelui) și „*jus soli*” (dreptul solului) este o altă cauză, care a provocat pe parcursul anilor creșterea numărului de persoane ce dețin pluralitate de cetățenii. Astfel, unele state acordă o atenție decisivă faptului nașterii persoanei pe teritoriul său. În SUA, Marea Britanie sau Canada copiii imigranților dobândesc automat cetățenia statului pe teritoriul căruia s-au născut. Franța, de asemenea, poate fi inclusă în rândul acestor state, deoarece copiii născuți pe teritoriul său la vârsta de 18 ani oricum dobândesc cetățenia franceză. Având în vedere că în majoritatea statelor lumii la dobândirea cetățeniei predominant este principiul „*jus sanguinis*”, acești copii sau persoane rămân cu cetățenia lor de „sânge”.

Refugiații sunt o altă categorie de persoane, care, din considerente umanitare sau politice, sunt nevoite să solicite inițial protecția, iar ulterior și cetățenia altor state. Această categorie de persoane, din cauza situației critice în care se află ei și societatea din care pleacă, cel mai ușor se naturalizează și se atașează de statul ce i-a adăpostit. Din aceste considerente, majoritatea refugiaților dobândesc cetățenia noului lor stat, dar, având speranța legitimă de a se reîntoarce, își păstrează cetățenia anterioară.

Noile modificări în atitudinea organismelor internaționale și a statelor față de individ și drepturile sale pot fi considerate o altă cauză a răspândirii fenomenului pluralității de cetățenii în lume. Astfel, inițial statele-membre ale Consiliului Europei pledau pentru interzicerea pluralității de cetățenii. Mai mult ca atât, la 6 mai 1963, la Strasbourg a fost adoptată Convenția Europeană „Cu privire la reducerea cazurilor de pluralitate de cetățenii și

despre serviciul militar în cazul pluralității de cetățenii” [1]. Această Convenție prevede că, în cazul în care un cetățean al unui stat-membru dobândește benevol cetățenia altui stat-membru, el pierde automat cetățenia sa anterioară. Contrar așteptărilor, unele state, precum Marea Britanie și Irlanda, au ratificat numai partea Convenției ce se referă la serviciul militar, altele, precum Elveția și Finlanda, nici nu au declanșat procedurile de ratificare, iar altele, precum Germania, au ratificat-o, dar ulterior au denunțat-o. Ulterior, la 24.11.1977, a fost adoptat un protocol facultativ la acest tratat, care obligă statele-părți să facă schimb de informații cu privire la dobândirea cetățeniei de către persoana ce deja deține cetățenia unui stat-membru. Numai două state au devenit părți la acest protocol facultativ: Luxemburg și Norvegia. Din această cauză, precum și pentru că fără un astfel de schimb de informații aplicarea Convenției e imposibilă, ratificarea acestei Convenții nu mai figurează pe ordinea de zi a Consiliului Europei, devenind un act caduc.

Unii analiști consideră că pluralitatea de cetățenii nu este un fenomen de natură să provoace conflicte între state, atunci când sunt respectate drepturile omului și normele dreptului internațional [2]. Ca urmare a schimbării concepției statelor asupra pluralității de cetățenii, a fost posibilă adoptarea la 6 noiembrie 1997 a Convenției Europene cu privire la cetățenie [3], care nu numai că admite pluralitatea de cetățenii, dar și egalează în drepturi cetățenii ce dețin pluralitate de cetățenii cu cei ce dețin numai cetățenia statului-parte la Convenție. Această schimbare de concepție este de natură social-politică, fiind determinată de creșterea în lume a numărului de persoane ce dețin pluralitate de cetățenii.

Un factor important ce a cauzat fenomenul răspândirii pluralității de cetățenii este cel național. După destrămarea lagărului socialist și crearea noilor state naționale, unele persoane au dobândit cetățenia statului lor național prin „sânge”, al strămoșilor lor. Din aceste considerente, unii cetățeni ai Republicii Moldova au dobândit cetățenia României, unii nemți din Moldova au dobândit cetățenia Germaniei, unii ruși au dobândit cetățenia Rusiei ș.a.m.d.

Numărul exact al persoanelor ce dețin pluralitate de cetățenii nu poate fi cunoscut, dacă nu se face un schimb de date între state, însă acest număr este în continuă creștere. Chiar și în așa state, precum Germania și Suedia, care sunt foarte reticente în problema pluralității de cetățenii, din cauza factorilor social-politici, economici și culturali, numărul cetățenilor lor, ce dețin pluralitatea de cetățenii, este în creștere.

Fiecare stat are tendințele sale specifice în problema pluralității de cetățenii. Aceasta depinde de factorii menționați, de faptul dacă sunt state imigratoare sau emigratoare, state vechi, cu tradiții democratice, sau state noi cu o tânără democrație, state multinaționale sau uninaționale, state laice sau religioase, state totalitare sau liberale.

Referințe:

1. <http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?CL=FRE&CM=&NT=043&DF=01/07/2014&VL=>
2. CATANA, V. *Cetățenia multiplă: precedente și soluții pentru Republica Moldova*. www.ipp.md/public/files/Publicatii/.../Multipla_dubla_cet_Moldova3.doc
3. Convenția Europeană cu privire la cetățenie. Adoptată la Strasbourg, la 06.11.1997, în vigoare pentru RM din 01.03.2000. În: *Tratate internaționale*. 2001, vol. 26, p.190.